

ВІДГУК

офіційного опонента про дисертацію

Алексєєвої Наталі Михайлівни

«Особливості функціонування англомовних гіпонімів у мові, мовленні та ментальному лексиконі», подану на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук (доктора філософії (PhD) за спеціальністю 035 Філологія з галузі знань 03 Гуманітарні науки

В останні роки ономастичні студії динамічно розвиваються, що пов'язано з розширенням об'єкта ономастичних досліджень, впровадженням нових підходів до вивчення власних назв, появою нового когнітивного напрямку в ономастиці. Залишається все менше маловивчених класів онімів, лакуни у дослідженні пропріативів заповнюються і ми отримуємо більш повну ономастичну картину світу. З цієї точки зору дисертація Н. М. Алексєєвої є дуже актуальною, адже клас власних назв коней є вкрай поверхнево представленим в ономастиці.

Хочемо зазначити, що рецензована дисертація органічно пов'язана з науково-дослідною темою кафедри граматики англійської мови Одеського національного університету імені І.І. Мечникова «Когнітивно-дискурсивна категоризація різнорівневих мовних і мовленнєвих явищ у синхронії та діахронії».

Структура дисертаційної роботи чітка, логічно вмотивована, відповідає меті й забезпечує успішне виконання поставлених завдань.

Вступ має всі необхідні складники: обґрунтовано актуальність, наукову новизну, теоретичне та практичне значення обраної теми, сформульовано мету й завдання дослідження, визначено його об'єкт, предмет і методику дослідження, окреслено апробацію здобутих результатів, зазначено кількість публікацій за темою дисертації та схарактеризовано структуру роботи.

У першому розділі (*«Теоретичне підґрунтя дослідження»*) дисертантка порушує низку важливих проблем, які стосуються, з одного боку, загалом

процесів зародження, становлення ономастичних студій, їх сучасного стану (1.1) та об'єкту ономастичних досліджень (1.2); з іншого – специфіки зоонімного підполя як окремого сектору ономастичного простору (1.3), а також загальної характеристики гіпонімів, їх місця в системі власних назв (1.4). Така структура теоретичного матеріалу є обґрунтованою та дозволила дисертантці змістовно та у логічній послідовності висвітлити важливі аспекти теми дослідження, закласти підґрунтя для подальшого аналізу дібраного фактичного матеріалу.

Попри те, що перший розділ у відсотковому відношенні становить усього 15% від основного змісту роботи, його вагомість безперечна. Він засвідчив добрі знання Н. М. Алексєєвої спеціальної літератури, її вміння систематизувати джерела, критично їх оцінювати, визначати головне в сучасному стані проблеми, коректно оцінювати роботи попередників.

У другому розділі («*Структурні та функціонально-семантичні особливості гіпонімів*») розроблено структурну, словотвірну, мотиваційну та функціональну класифікації офіційних та неофіційних гіпонімів з наведенням кількісних параметрів та науково обґрунтованою інтерпретацією отриманих результатів.

У третьому розділі («*Ментальне буття гіпонімів*») дисертантка визначає, що саме репрезентує гіпонім у ментальному лексиконі носіїв англійської мови шляхом проведення вільного асоціативного експерименту, отримання асоціативних реакцій респондентів та побудови асоціативних полів гіпонімів-стимулів. Варто зазначити, що до участі в експерименті було залучено 250 носіїв англійської мови, яким було запропоновано 27 гіпонімів-стимулів різної природи, структури та сфери вжитку, що говорить про великий обсяг джерельного матеріалу, який є цілком достатнім для проведення дослідження. Відзначаємо глибокий аналіз та змістовний опис результатів асоціативного експерименту, які дослідниця охарактеризувала якісно і представила кількісно у тексті і таблицях.

Також у третьому розділі для аналізу результатів вільного асоціативного

експерименту було виокремлено 9 типів асоціативних реакцій, характерних для гіпонімів-стимулів, а саме: гіперонімні, синонімні, квалітативні, меронімні, каузативні, суміжні, символічні, фонетичні та індивідуальні реакції. Таку класифікацію реакцій за характером асоціата вважаємо вичерпною та точною, адже вона узагальнила раніше висловлені ідеї науковців Одеської ономастичної школи.

Висновки впорядковані, інформативні, чіткі. Вони так само, як і дисертація, логічно структуровані. Жодне із положень не суперечить викладеному в тексті, що свідчить про точність ходу авторського аналізу.

Схвалення заслуговують також 5 додатків до дисертації, де надано список аналізованих офіційних та неофіційних гіпонімів, а також асоціативний словник 10 офіційних, 10 неофіційних та 7 віртуальних гіпонімів із загальною кількістю асоціативних реакцій у 6458 одиниць.

Систематизованість і обґрунтованість наукових положень, сформульованих у дисертаційній роботі, також забезпечується апробацією результатів дослідження. За роки роботи над дисертацією Н. М. Алексеєва представила основні положення свого дослідження на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях (всього 13) та у 16 одноосібних наукових публікаціях, 8 статей – у наукових фахових виданнях України, 1 – у закордонному виданні, проіндексованому в базах даних Web of Science та Scopus, 1 – у закордонному періодичному виданні, 1 – у колективній монографії, 4 – тези доповідей на наукових конференціях. Загалом вважаємо, що дисертація пройшла належну апробацію, вона є самостійною науковою розвідкою, що має завершений характер.

Переходячи до обов'язкової критичної частини відгуку, хочемо висловити й кілька міркувань та зауважень, що виникли під час прочитання тексту дисертації:

1. У третьому розділі дисертації Наталя Михайлівна активно послуговується поняттям денотативного профілювання (с. 146, 226 та ін.). У чому полягає специфіка денотативного профілювання? За яких умов цей

процес відбувається?

2. У тексті дисертації досить детально проаналізовано праці інших науковців, але не завжди видно ставлення дисертантки до пропозицій інших авторів і те, яким чином результати їх досліджень було використано в дисертації.

3. З огляду на те, що роботу виконано в когнітивно-дискурсивній парадигмі, здається, було б доцільно в окремому підрозділі дисертації вжити метод когнітивно-ономасіологічного аналізу мотивації за О. О. Селівановою для аналізу мотивації гіпонімів.

Однак зауважуємо, що зазначені недоліки не впливають суттєво на наукову й практичну цінність дисертації, а висловлені побажання мають рекомендаційний характер.

За актуальністю обраної теми, обґрунтованістю наукових положень, висновків і рекомендацій, їх новизною, повнотою викладу в наукових публікаціях та змістом дисертація на тему «Особливості функціонування англomовних гіпонімів у мові, мовленні та ментальному лексиконі» відповідає вимогам п. 9, 10, 11, 12 Постанови Кабінету Міністрів України «Про проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії» від 06 березня 2019 р., № 167. Автор дисертації Алексєєва Наталя Михайлівна заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 035 Філологія.

Офіційний опонент

кандидат філологічних наук, доцент,

в.о. завідувача кафедри іноземних мов №2

Національного університету
«Одеська юридична академія»

Ю.О. Томчаковська